

Albăiulia

Intemeiată la 1 Dec. 1918. Redactor: I. PUSCARIU.

Un nou an scolar

Se deschid din nou porțile școlilor, și sute și mii de elevi dau năvală spre focarele de lumină ale neamului. Din nou va răsună glasul dascălilor, propovădnitori de gânduri mari și îndemnuri bune, se vor deschide din nou sufletele lacome de lumină ale elevilor, va începe din nou sărbătoarea muncii.

Fiecare nou an școlar trezește în sufletul celor conștienți o mândrie, mai ales în Ardeal. Aci, unde nu s'a auzit vorbă românească dela catedră doar în câteva locuri, aci unde puțin dintre băieții harnici de Român puteau răși cu limba străină, azi pot să învețe în limba lor, aci învață istoria neamului, și nu mai sufăr umilirile ce le-au suferit în școlile străine. Îndată după unire s'au deschis o mulțime de școlae, și nici una n'a rămas neîmpopulată. A fost o adevărată năvală spre lumină; o bună dovadă că îngrădirile străine împiedecau dorul de a se lumina al Românului din Ardeal. Comune sărace, cari n'au decât câteva fumuri și nici păvănt din belșug, au, cu toate acestea zeci de elevi silitori, la licee și alte școlae, de unde, până acum nu aveau decât unul sau doi.

Dar, acestui dor de lumină, trebuie să i se răspundă cu dorința dascălilor de-a lumina cât mai cum se cade pe elevi. Școala de azi va trebui să fie școala „patriotismului disciplinat“, școala în care se vor educa suflete cu dor de muncă și sacrificiu, școala sufletelor cinstite, dornice de adevăr, bine și frumos. Această școală va fi școala avântului creator, pentru transformarea morală a societății. Nu-i de ajuns pentru acest lucru numai hărnicia elevului și a dascălului, mai e necesar și razimul ce trebuie să-l dea muncii lor societatea. Numai așa se va putea forma un mediu cultural, prielnic dezvoltării neamului nostru. Razele de lumină trebuie să străbată dincolo de zidurile școlilor, ca școala de azi să fie cu adevărat ceea ce accentuiază mereu: regeneratoarea societății românești, a neamului nostru.

Liceu de fete în A-Iulia

Se face cunoscut, că On. Minister al Instrucțiunii a decis transformarea școlii medii de fete din Alba-Iulia în liceu și deschiderea clasei a V. Inscriserile se fac zilnic între orele 2½—5 în localul liceului de băieți. Taxele sunt pentru inferior 500 Lei, iar pentru superior 800 Lei.

DIR. LIC. DE FETE.

Scoala comercială superioară la A-Iulia

On. Minister a decis înființarea unei Școlae comerciale superioare la Alba-Iulia. Anul acesta școlar va funcționa cl. I. Cursurile se deschid la 1 Oct. Se primesc elevi, cari au absolvit (4) patru clase de liceu sau școală medie. Se atrage atenția, că școala comercială înființată de curând la Sebeș, e inferioară, se primesc elevi cari au absolvit clasele primare. Elevii, absolvenți a 4 clase, cari s'au înscris la Sebeș, vor trece la Alba-Iulia. Inscriserile se fac la Direcțiunea liceului.

„Doamna Munților“

la serbarile lui Iancu în Campeni

Una dintre cele mai nimerite idei, de-a comemora pe Avram Iancu a fost reprezentația piesei „Doamna Munților“ de poetul Soricu, tocmai în inima Munților, la Campeni.

Rege și popor au ascultat cu mare atenție acțiunea în care se desfășoară drama cea mai puternică din viața poporului din Ardeal.

Rând pe rând trec pe dinaintea ochilor ascultătorilor figurile mărețe ale lui Iancu Buteanu, Andreica și alții. Nu lipsește nici figura îndrumătoare și luptătoare a preotului ardelean. Pentru prima oară am văzut revereanda pe scenă în toată cinstea și splendoarea ei.

„Doamna Munților“ este Ecaterina Varga, femeia minunată îngerul păzitor al lui Iancu și vitejilor săi. Nu lipsește din piesă nici, tipul trădătorului Dragoș cu baronii de unguri, care la început reușește să încurce ițele — dar la urmă cade răpus de o mână de femeie. Răzbuirea femeii este legitimă, pentru că ea pierduse pe Buteanu logodnicul ei tocmai în urma trădării lui Dragoș.

Avram Iancu apare pe scenă în 2 rânduri, odată frumos și calm conducând pertactările pentru armistiți și altădată îndemnându-și vitejii la luptă, pornind el însuși în fruntea lor, Falmic și viteaz așa precum ni l' descrie istoria.

Piesa a fost scrisă mai de mult — dar n'au apărut decât numai câteva fragmente. Când va apare în volum vom putea gusta în toată splendoarea ei această piesă smulă din sufletul admirabilului popor al Moșilor.

Vom admira mai ales adevărul istoric, care deși prevalează, dar nu obosește, ci înalță, însuflețește și ține atențiunea încordată în tot decursul celor 4 acte.

Premiera a reușit pe deplin. Autorul a fost chemat la rampă și aplaudat frenetic.

Aceasta ca indemn și încurajare pentru a scrie și a doua piesă care să poarte titlul „Craiu Munților“.

Artiștii teatrului național din Cluj, de sub Direcția lui Zaharie Bârsan s'au achitat tot cu vrednicie de rolurile lor. În special Dna Olimpia Bârsan în rolul Catalinei sau „Doamna Munților“ a fost la culme.

Publicul i-a răsplătit pe toți cu meritate aplauze.

Sebeș, la 2 Sept. 1924.

Preot. TITU MORARIU.

— **Inscriserile la liceul de fetite** se fac din 15—18 Septembrie în edificiul liceului „Mihai Viteazul“, dela ora 2½—5.

— **Stiri școlare.** Examenele de corigență la liceu vor fi în 15, 16 și 17 Sept. Examenele particulare încep la 16 Sept. ora 9 dim. Concursul pentru burse va fi la 19 și 20 Sept. La 22 Sept. încep cursurile.

Crima devenită virtute

Citim în „Voința Banatului“:

„În fața justiției din Brașov, a ajuns spre judecată, săptămâna trecută, procesul unui ofițer activ. Era vorba despre o locuință: să fie a ofițerului sau a altuia. Pentru a veni cu un argument „tare“, avocatul ofițerului a spus:

Clientul meu, Onorat Tribunal, a făcut cadou guvernului în alegeri trei deputați. Vă rog să considerați aceasta împrejurare favorabilă Dlui Ofițer“.

Cunoaștem bine împrejurările între cari s'au făcut guvernului aceste cadouri. E binecunoscutul furt de urne. În timpurile vechi crima furtului constituia o rușine și era urmărită de justiție. Azi însă să recunoaște cu fală și în baza acestei „merit“ se cer favoruri tocmai justiției, care e chemată a urmări crimele.

Ziarul „Lupta“ propune, că domnului în chestiune să i se cumpără o casă pe vecie pentru acest „merit“ prin subscripție națională.

Noi însă nu aderăm la această propunere, deoarece pe seama astorfel oameni stau la dispoziție palate la toate tribunalele din țară.

M. S. Regele și Asociațiunea

Dăm aci o parte din vorbirea M. Sale la ședința Asoc. cu prilejul serbarilor pentru A. Iancu.

Alături de Liga culturală căruia după realizarea idealului național pentru care a dus lupte așa de memorabile, marele nostru învățat și istoric care a condus-o cu atâta răvnă, a dat îndrumări noi menite să ducă la înfrățirea sufletelor prin cultură, alături de fundațiunea culturală înființată de iubitul nostru fiu, puteți yași mână în mână la destelenirea ogorului nostru cultural și ridicarea națiunii prin cultură.

Odată cu răspândirea culturai în popor. Asociațiunea își va urma opera de înfrățire în toate ținuturile României întregite prin acele încântătoare manifestări ale neîntrecutei noastre arte populare.

Conducte etnografice cu felurite industrii casnice și porturi naționale cu minunate coruri și danțuri populare, precum au fost acelea din primăvara trecută din București, răscolesc în inimile noastre cele mai adânci sentimente de frăție și de iubire de țară.

Ca un semn al dragostei mele pentru Asociațiunea transilvăneană și în amintirea acestor serbări înălțătoare în cursul cărora am fost înconjurați cu atâta sinceră iubire și cald entuziasm, dăruiesc suma de una sută mii lei, din care Asociațiunea să înființeze un fond pe numele nostru, iar venitul să se întrebuințeze pentru ajutorarea tinerimei la învățarea meseriilor și a industriei casnice.

Din tot sufletul vă urez spor bun la muncă.

Constatări

Constatăm, că articolul nostru „Un rău care trebuie sistat“, apărut în numărul 36 al acestei gazete, deși nu a avut efectul dorit de noi, a avut totuși un efect.

Onorații cititori se vor întreba uimiți: Ce efect Domnule? Au nu vedem noi că starea lucrurilor nu s'a schimbat de loc? Ba da, Onorații cititori. Fiți numai cu atențiune și veți vedea. E adevărat că poliția n'a luat nici o măsură și că răul continuă mai departe. Ei atunci care-i efectul? Vezi acum acum, samsarii, ca să se ascundă de privirile mulțimei (și nu ale poliției) acum nu mai adună sacii cu grâu în grămezi pe trotuarul orașului, ci îi ascund în dosul porților, prin curți și prin prăvălii. Un nou rău pentru publicul vânzător, deoarece acum trebuie să facă un drum mai lung, cu sacul în spate, ca în trecut.

Nouă însă hoților de consumatori ne-a mai rămas una și ultima speranță: Când samsarii vor fi adunați și ultima ferdelă de grâu de pe piața orașului și când nu vom mai avea ce mânca, vom putea cumpăra grâu necesar din măgăria șefului, ori vom fi trimiși la păscut, cum au fost trimise familiile Românilor mobilizați în timpul războiului de către autoritățile ungurești.

La mormântul lui Avram Iancu

I.

*Iubit martir al Libertății,
Mort departe de gându-ți sfânt,
Te plâng și azi din tulpnic Moșii
Și plângem, toți l'al tău mormânt.*

*Te plâng în liră toți Românii
Și ar vrea să mai vi iară
Să vezi și tu cum fug păgânii
Acei d'odinioară...*

*Am vrea să vi și tu cu noi
În noile hotare,
Așa o'odată la ru-boi
Să 'ntindem hora mare.*

*Dar numai doina Codrilor,
Ș'un vânt de primăvară
N'aduce glasul cerbilor
Erou d'odinioară...*

*Dece mai stai lângă stejar?
În Cripta 'ntunecată?
Vino ca să vânam barbari
Acum ori niciodată!*

*Din iobăgiile uitate
Poporul ți-a scâpat,
Acum s'au rupt lanțuri, și toate
Și toți ne-am liberat!*

*Tu nu mai trebuie să pâlăști
În vecnicul mormânt,
Vino, Codrul să-l stăpânești
Așa ca în trecut...*

II

*O! sbori din lume, sbori fără jale,
Suflete blânde, suflet senin,
Căci noi vom spune patriei tale
Cât ai dorit-o pe pământ străin...*

*O! dormi în pace p'aceste plaiuri
Îngând dulce ca 'n vis ușor,
De glasul Codrilor cu aur
De glasul nostru uimit de dor.*

*Cât vom fi încă purtați prin lume
De valul vieții d'al sorții vânt,
Vom șopti jalnic dragul tău nume
Cu un adio l'al tău mormânt.*

*Te-ai dus în rai cu ingerii
Unde în veci vei străluci
Te-ai dus în rai între eroi,
Dar nu ești mort tu pentru noi.
Silvășanu Petru.*

Avram Iancu-Nicolae Balcescu

Un grup de scriitori au hotărât anul trecut ridicarea unei statui la Campeni lui Avram Iancu și Balcescu, marilor luptători dela 48. În apelul publicat spuneau între altele:

Gânduri de pioasă aducere aminte ne-au dus prin Abrud, Campeni, locuri evocatoare ale vremurilor de glorioasă răzvrătire a sufletului românesc, la Tebea unde odihnește sufletul marelui domn al moșilor. Pretutindeni întâlneam aceiași idee de puternică solidaritate națională. La 1848 gândurile de libertate și unire circulau din Valahia și Moldova în Ardeal, căutând forța care să le poată înfăptui. Era o înfrățire a sufletului românesc la 1848.

Pioși pelerini la mormântul cutozătoarei energii Avram Iancu, ne-am gândit că n'ar fi o mai energică lecție de cumintenie a agitațiilor, de cât evocarea tuturor celor ce s'au încrustat în istoria neamului, ca puncte de lumină jertfă pentru o unitate românească.

În fața mormântului dela Tebea, acolo sub goronul lui Vasile Ursu zis Nicola Horea, din Albac ne-am amintit de valahul Nicolae Balcescu pornind călare din Constantinopol spre Ardeal la Iancu, în munții Abrudului.

„Eu voi rămânea la Iancu, până a sfârși cu dânsul și a-l lua și pe el cu armata lui, să pregătim intrarea în Valahia Mare“ — scria Balcescu lui Ion Ghica. Și în preajma Câmpenilor, în coliba ce i-o pregătise Iancu, de câte ori gândul lui Balcescu, de unire, nu va fi umezit ochii tăcutului domn al moșilor!

La 1848 neamul românesc își hotărâse unirea — istoria a vrut ca vechiul regat să ratifice prin sutele de mii de jertfe, (1916—1918) actul dela Campeni.

O dedicație Astrei

Asociațiunea ținând o adunare în comuna Ocolii, jud. Turda, când președintele despartământului dorea să deschidă adunarea, scrie „Turda“, din mulțimea de oameni spre mirarea tuturor, se desprinde un tânăr bine făcut și frumos cu o privire fulgerătoare de pe fața căruia și putea citi multă istețime, și cu glas respicat salută Asociațiunea cu următoarele cuvinte:

I.

„Maica noastră culturală,
Ce ne faci, cinsti și fală.
Vechea Asociațiune
Bătrânită 'n fapte bune,
Eu îți zic „Bine-ai venit“
Intr'al nost sat umilit.

II.

După-cum ai fost menită,
De când ai fost plămuită,
Cu brațul tău, te-ai întins
Tot Ardealul l'ai cuprins,
Ca maica, ei fiu-și crește
Ne hrănești, tu sufletește.

III.

Dee bunul Dumnezeu
Ca să-ți ajungi scopul tău,
Națiunea românească
Ajutând-o să înflorească,
Prin carte și bună stare
La o vază cât mai mare.

STIRI

— **Ministerul de comunioatit** a dat suma de 100 de mii de lei, pentru repararea străzilor orașului nostru.

— **Pentru cladirile școlare** din județul nostru ministerul instrucțiunii a dat suma de 500 de mii de lei.

— **Pentru repararea șoselelor** județene ministerul comunicațiilor a votat suma de 400 de mii de lei.

— **Atragem atențiunea parintilor** că termenul ultim de înscriere la liceu este fixat pe ziua de 15 Sept.

— **Ministerul Instrucțiunii** a cerut o lărgire și mai departe a Universității, și a și primit o sumă de 200 milioane, pentru a urma zidirea mai departe spre Bulevardul Brătianu.

— **Mare spital în Brasov.** Se vestește din Brașov, că guvernula pus la îndemâna celor în drept, 14 milioane Lei, pentru zidirea unui Spital în acel oraș. Lucrările vor începe în primăvară.

— **Reteta.** Un praf care întreține dinții, se obține din cărbune de lemn de viață, peste care se toarnă în momentul întrebuițării apă de trandafir.

— **Infrățirea oopiilor comunisti germani și francoesi.** Din Paris se anunță: O sută cincizeci de micii comunisti germani au fost invitați de către marii comunisti francezi, să vie să-și petreacă vacanțele la Paris. Ei au sosit în trei vagoane speciale, la gara de Est. Și abia coborâți din tren s'au apucat să întoneze „Internaționala“. Câțiva din ei purtau pancarte pe care se citia următoarea inscripție: „Copiii germani și francezi sunt irai“.

— **Un saș de 167 ani.** Harum Al Abdul Hamid, șah al Persilor, în vârstă de 167 ani a fost internat într'un spital din cauza slăbiciunii bătrânețelor. A lăsat în orașul Teheran 14 neveste și 25 copii.

— **Casatoria la Turci.** Se știe, că bărbaților turci legea lui Mohamed le îngaduia să țină mai multe femei. Bine înțeles, aceasta o puteau face numai Turcii mai cu stare, cei săraci s'au îndestulit și în Turcia cu o singură femeie, ca și creștinii. Acum se vestește din Angora, că parlamentul turcesc va aduce o lege, care pe toți bărbații turci îi va obliga să țină o singură femeie.

— **Cei mai mari fumatori din lume.** Eschimosii, acei oameni pe jumătate înghețați cari trăiesc aproape toată viața în mijlocul ghețurilor, sunt fumători foarte pătimăși. Toți bărbații, femeile, până și copiii țin într'una în gură o țigară foarte mare pe care o sug cu multă poftă. Când fumează, ca să-și facă mai multă plăcere, amestecată în tutun niște foi uscate de salca și peri smulși din pilele de animale din cari își fac îmbrăcăminte. Cei cari fumează cu luleaua, păstrează cenușa din lulea pe care o mănăncă cu multă poftă după ce au isprăvit cu tutunul. Iată niște oameni cari nu aruncă nimic.

— **Cati locuitori are America?** Statele unite au după ultima statistică 112 milioane locuitori. New-Yorkul are 6 milioane, Chicago 3 milioane, Philadelphia 2 milioane, și șaptezeci și nouă de orașe au peste 100.000 locuitori.

— **Statistia veniturilor O. F. R.** pe luna Iunie a. c. arată o scădere față de luna Mai a. c. la mărfuri și călători. Astfel: în Mai s'au încasat 120.626.346 lei, la călători și 217.581.014 la mărfuri. În Iunie 119.710.922 la călători și 199.216.206 lei la mărfuri.

Publicatiune

In baza ord. Nr. 15268-1924 M. R. se aduce la cunoastinta invalizilor vaduvelor si orfanilor de rasboi...

Publicatiune

In conformitate cu Ord. Ministerului de Razboiu Nr. 43436-1924. Se pune in vedere tuturor tinerilor nascuti in anul 1890-1896...

Publicatie de licitatie

Subsemnatul executor aduc la cunoastinta publica, ca in urma deciziei Nr. 286 1924 al judecatoriei de Ocol Alba Iulia...

Lista cartilor didactice de curs secundar

Table listing educational books for secondary courses, categorized by grade (Clasa I to Clasa VIII) and subject (e.g., French, Latin, History, Mathematics).

Doua eleve

dela scoala civila se primesc in locuinta si vipt la familie buna...

Advertisement for 'Gertol' tooth powder, mentioning dental hygiene and availability at a pharmacy.

Advertisement for land for sale: 'De vanzare o vie' (For sale a vineyard), 2 jugare and arable land.

Advertisement for 'P-r-a-v-a-l-i-e' (Pravale) arranged for sale in Alba-Iulia.

Advertisement for 'Tesatoria Ardeleana' (Ardelean Tailor Shop) in Cluj, highlighting quality and variety.

Advertisement for 'CAROL F. JICKEU' hardware and machinery, established in 1849.

Advertisement for 'AGRONOMUL' (The Agronomist) insurance company, covering life, accidents, and fire.

Advertisement for 'ALBA' bookstore and typography, located at Palatul Bancii 'Izvorul'.

Advertisement for 'VINEA' (The Vine) wine and spirits society, offering products and services.

Advertisement for 'IZVORUL' (The Spring) credit and economy institute in Alba-Iulia.

Advertisement for 'BANCA CENTRALA' (Central Bank) for industry and commerce, with branches in Alba-Iulia and Cluj.

Advertisement for 'Fabrica de tigla si caramida TAMBO' (Brick and tile factory).

Advertisement for 'Societatea Generala Transilvaniana' (General Transylvanian Society) for commerce.